

Grundläggande granskning

2022

Rapport

Umeå Kommunföretag AB

KPMG AB

2023-04-12

Antal sidor 11

Antal bilagor 1

Innehållsförteckning

1	Bakgrund	3
1.1	Syfte och revisionsfrågor	3
1.2	Avgränsning	3
1.3	Revisionskriterier	3
1.4	Metod	6
2	Resultat av granskningen	7
2.1	Ändamålsenlighet	7
2.3	Intern kontroll	9
3	Slutsats och rekommendationer	11
	Bilaga 1. Riktlinjer för aktiverande styrning	12

1 Bakgrund

Kommunrevisionen granskar årligen i den omfattning som följer av god revisionsred all verksamhet som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområden. De granskar på samma sätt, genom de lekmannarevisorer som utsetts i företag enligt kommunallagens 10 kap. 2–6 §§, även verksamheten i dessa juridiska personer.

Lekmannarevisorn ska, enligt aktiebolagslagens 10 kap. 3 § granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig.

Enligt God revisionsred 2022 ska den grundläggande granskningen innehålla:

- Granskning av måluppfyllelse
- Granskning av styrning och intern kontroll

Granskningen har sin utgångspunkt i God revisionsred samt de risker som identifierats i lekmannarevisorernas riskanalys 2022.

1.1 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att ge lekmannarevisorerna grund för deras bedömning i granskningsrapporten, där uttalande ska ske avseende om bolagets verksamhet har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig. Följande revisionsfrågor besvaras i granskningen:

Ändamålsenlighet

- Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig styrning av verksamheten?
- Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig uppföljning av verksamheten?

Ekonomiskt tillfredsställande

- Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig styrning av ekonomin?
- Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig uppföljning av ekonomin?

Intern kontroll

- Har styrelse och VD säkerställt att den interna kontrollen i bolaget är tillräckligt?

1.2 Avgränsning

Granskningen avser Umeå Kommunföretag AB:s verksamhet, under verksamhetsåret 2022. Den grundläggande granskningen är översiktlig och inte inriktad på detaljer.

1.3 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses bedömningsgrunder som används i granskningen som utgångspunkt för analys, bedömningar och slutsatser. Revisionskriterierna kan hämtas ifrån lagar och förarbeten eller interna regelverk, policys och fullmäktigebeslut. Kriterier kan också ha sin grund i jämförbar praxis eller erkänd teoribildning.

I denna granskning utgörs de huvudsakliga revisionskriterierna av:

- Kommunallagen
- Aktiebolagslagen
- Bolagsordning
- Riktlinjer för aktiverande styrning i Umeå kommun (KF, 2021-03-09)¹
- Ägardirektiv, generella och specifika

Generella ägardirektiv

Fullmäktige antog i mars 2021 generella ägardirektiv för styrning av de kommunala bolagen. De generella direktiven innehåller krav och riktlinjer för samtliga hel- eller majoritetsägda bolag i bolagskoncernen och avser bland annat:

- Efterlevnad av lagar och styrning från fullmäktige
- Innehåll och form för bolagsstyrelsens arbetsordning
- Innehåll och form för VD-instruktion
- Uppföljning och rapportering
- Samverkan

Av de generella ägardirektiven framgår även att Bolaget ska stödja uppfyllandet av Umeå kommuns vision och övergripande mål. Umeå kommuns vision och övergripande mål för perioden 2022 – 2025 är följande:

- Mål 1: Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050.
- Mål 2: Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden.
- Mål 3: Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv
- Mål 4: Umeå ska vara klimatneutralt till 2040.
- Mål 5: För att klara kompetensförsörjningen, förbättra arbetsmiljö och ge bättre medborgarnytta ska de möjligheter som den digitala transformationen innebär vara förstahandsalternativet för Umeå kommuns verksamhetsutveckling.

Bolagets verksamhet ska vidare bedrivas i enlighet med följande tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige:

- Uppdrag 8: Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med kommunens nämnder och bolag undersöka risken för att skattemedel, som bekostar verksamheter inom välfärdssektorn, även med annan utförare än kommunen, används på ett felaktigt sätt och/eller i kriminellt syfte, till exempel

---

¹ Se bilaga 1 för en k

för att finansiera organiserad brottslighet, samt att ta fram förslag på åtgärder för att förebygga och förhindra detta.

Specifika ägardirektiv

De specifika ägardirektiven anger bolagets grunduppdrag och de mål som bolaget har att förhålla sig till, såväl ekonomiska mål som sociala mål, miljömål, mål kring samverkan samt kommunfullmäktiges mål.

Ekonomiska mål

Verksamheten ska bedrivas utifrån vissa ekonomiska grundkrav som mäter lönsamheten och den finansiella styrkan.

- Koncernens långsiktiga direktavkastning på totalt kapital ska vara lägst 6 %.
- Soliditeten i koncernen ska långsiktigt inte understiga 30%.
- Självfinansieringsgraden i koncernen ska vara minst 70%. Ägaren har möjlighet att ta aktieutdelning när målen ovan är uppfyllda och när koncernens kassaflöde är positivt

Sociala mål

Bolaget ska verka för integration och mångfald.

Miljömål

Bolaget ska eftersträva ett miljötanckande inom alla sina verksamheter.

Samverkan

Bolaget ska bidra till samarbete och samverkan med övriga kommunala bolag och kommunala förvaltningar i frågor som är till gagn för Bolaget och Umeå kommun.

Kommunfullmäktiges mål

Av kommunfullmäktiges mål, som anges ovan, så framgår det av ägardirektivet att bolaget särskilt träffas av nedan mål och uppdrag:

- Mål 4: Umeå ska vara klimatneutralt till 2040
- Uppdrag 12: Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med berörda nämnder och bolag upprätta program för klimatneutralitet i enlighet med kommunfullmäktiges riktlinjer för aktiverande styrning.
- Uppdrag 15: Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med Umeå kommunföretag fortsätta arbetssättet med klimatomställningsinvesteringar för såväl kommunen som kommunkoncernen utifrån det arbete som bedrivs inom ramen för Klimatneutrala Umeå.
- Uppdrag 32: Kommunfullmäktige ger Umeå kommunföretag i uppdrag att införa flexibla nattstopp för avstigande i kollektivtrafiken där bussen stannar mellan två ordinarie hållplatser i syfte att öka den upplevda tryggheten nattetid.

-

1.4 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudier av bland annat styrelsens protokoll och tillhörande underlag såsom mål- och budgetdokument, ekonomi- och verksamhetsrapporter, årsredovisning.
- Dialog med VD och styrelsens presidium vid två tillfällen under året.
- Avstämningar har genomförts med bolagets auktoriserade revisor.

Rapporten är faktakontrollerad av VD

2 Resultat av granskningen

Vi har översiktligt granskat styrelsens styrning av verksamhet, ekonomi och interna kontroll med utgångspunkt i de revisionskriterier som anges i avsnitt 1.3. I nedanstående tabeller sammanställs våra iakttagelser utifrån respektive kontrollpunkt. Iakttagelser utgår ifrån huruvida vi av erhållen dokumentation tydligt kan utläsa resultat för varje kontrollpunkt.

2.1 Ändamålsenlighet

Iakttagelserna i detta avsnitt ger underlag för att besvara följande revisionsfrågor:

- Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig styrning av verksamheten?
- Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig uppföljning av verksamheten?

2.1.1 Iakttagelser

Kontrollpunkt	Kommentar
Beslut om plan för verksamheten	Styrelsen i UKF beslutade 2021-12-06 om verksamhetsplan inkl. detaljbudget samt budget för kollektivtrafiken. Av verksamhetsplanen framgår dess uppdrag, fokusområden samt målsättningar (målen avser i huvudsak kollektivtrafiken).
Formulerat målsättningar som säkerställer att verksamheten bedrivs enligt ägardirektiv.	Verksamhetsplanen omfattar i stora delar det uppdrag och de målsättningar som framgår av bolagets ägardirektiv. Det framgår dock inte målsättningar eller aktiviteter (eller motsvarande) kopplade till de sociala målet eller fullmäktiges mål och uppdrag, som anges i ägardirektiven. Miljömål finns formulerat avseende kollektivtrafiken. UKF-koncernen har också gemensamt svarat på vad de helägda kommunala bolagen har för planerade åtgärder 2022-2025 i den gemensamma åtgärdsplanen för klimat och miljömål.
Rapportering innehåller uppföljning av verksamhet	Styrelsen får löpande rapportering om verksamheten och aktuella händelser i samband med styrelsemöten. Uppföljning avseende kollektivtrafiken ges separat på varje styrelsemöte. I övrigt är uppföljningen inte specifikt kopplat till de målsättningar som anges i ägardirektivet. Uppföljningen bedöms dock ha en koppling till de fokusområden som anges i verksamhetsplanen.

Når målen för verksamheten	Uppföljning av mål har i viss utsträckning skett i bolagsstyrningsrapport. Här återrapporteras bolagets bedömning avseende måluppfyllelse kopplat till KFs mål 1 och 4. Det sker dock ingen återrapportering avseende de uppdrag som är riktade till bolaget. Enligt ägardirektivet ska bolaget i bolagsstyrningsrapporten bland annat redogöra för hur Bolaget arbetat med ägardirektiv, uppdrag och andra uppsatta mål. Se nedan under "2.1.2 Övriga iakttagelser".
Vid behov vidtagit tydliga åtgärder för att nå måluppfyllelse avseende verksamhet	Då vi ej tagit del av bedömning av måluppfyllelse kan vi inte bedöma om åtgärder vidtagits vid behov eller ej.

2.1.2 Övriga iakttagelser

Enligt de generella ägardirektiven ska bolaget årligen avge en bolagsstyrningsrapport över det gångna verksamhetsåret. I bolagsstyrningsrapporten ska bolaget bland annat redogöra för hur bolaget arbetat med ägardirektiv, uppdrag och andra uppsatta mål. Av UKF ABs bolagsstyrningsrapport framgår inte hur bolaget arbetat med de uppdrag som anges i de särskilda ägardirektiven för bolaget.

2.2 Ekonomiskt tillfredställande

Iakttagelserna i detta avsnitt ger underlag för att besvara följande revisionsfrågor:

- Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig styrning av ekonomin?
- Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig uppföljning av ekonomin?

2.2.1 Iakttagelser

Kontrollpunkt	Kommentar
Antagit en budget för sin verksamhet	Budget för 2022 har antagits av styrelsen.
Formulerat målsättningar som säkerställer att ekonomin bedrivs enligt ägardirektiv.	De ekonomiska målen i ägardirektiven avser koncernen som helhet. Några specifika målsättningar för UKF som bolag har inte formulerats.
Rapportering innehåller uppföljning av ekonomi	Styrelsen erhåller ekonomisk uppföljning i samband med T1 och T2, samt vid årsbokslut. Uppföljningen avser såväl UKF som koncernen som helhet. Här redovisas även ett par av de nyckeltal som anges i ägardirektiven i form av självfinansieringsgrad i koncernen samt soliditet i koncernen.

Når målen för ekonomi	Av årsredovisningen framgår att målen avseende soliditet och självfinansieringsgrad uppnås. Mål om avkastning på eget kapital uppgår för koncernen till 5,1 %. Målnivån är satt till minst 6 %.
Vid behov vidtagit tydliga åtgärder för att nå måluppfyllelse avseende ekonomi	Vi har inte noterat att styrelsen uppvisat passivitet vad gäller att vidta åtgärder för att uppnå måluppfyllelse.

2.3 Intern kontroll

Iakttagelserna i detta avsnitt ger underlag för att besvara följande revisionsfråga:

- Har styrelse och VD säkerställt att den interna kontrollen i bolaget är tillräcklig?

2.3.1 Iakttagelser

Kontrollpunkt	Kommentar
Genomfört en riskanalys	Bolaget har identifierat risker för den egna verksamheten, vilka har värderats utifrån sannolikhet/konsekvens
Beslutat om kontrollmoment utifrån identifierade risker	Utifrån genomförd riskbedömning har aktiviteter/åtgärder tagits fram, inkl. ansvarig för genomförande och datum för när aktiviteten/åtgärden ska vara färdig. En stor del av dem uppges pågå och ett antal har satta slutdatum. Internkontrollplanen har fastställts av styrelsen.
Följt upp resultatet av genomförda kontrollmoment	Av bolagsstyrningsrapporten framgår identifierade risker samt hur de ska hanteras. Det sker dock inte någon strukturerad uppföljning i bolagsstyrningsrapporten eller i övrigt till styrelsen. Uppföljning/utvärdering av identifierade risker och åtgärder sker i samband med upprättande av riskanalys inför nästkommande år. Bolaget följer inte de av fullmäktige beslutade riktlinjerna för intern kontroll eller den av UKF beslutade handledningen för intern kontroll. Se nedan under "2.3.2 Övriga iakttagelser".

2.3.2 Övriga iakttagelser

Av den handledning för intern kontroll som beslutats av UKF 2021-12-06, utifrån de av fullmäktige fastställda riktlinjerna för intern styrning och kontroll (2011-09-26), framgår att uppföljning av internkontrollplan ska ske i samband med tertialrapportering till styrelsen eller vid behov. I uppföljningen ingår att bedöma om de beslutade kontrollåtgärderna har genomförts och fungerat på det sätt som var avsett. Vidare framgår att styrelsen ska godkänna uppföljning och göra en värdering om den interna

kontrollen är ändamålsenlig och tillräcklig. Styrelsen ansvarar för att det finns underlag för att kunna göra bedömningen. Den bedömning som styrelsen gör ska kunna styrkas av upprättad dokumentation.

3 Slutsats och rekommendationer

Vår sammanfattande bedömning utifrån vår översiktliga granskning av Umeå Kommunföretag AB är att styrelsen och VD har säkerställt en tillräcklig styrning och uppföljning av verksamhet och ekonomi. Vidare bedömer vi att styrelse och VD delvis har säkerställt en tillräcklig intern kontroll.

Vår bedömning grundar sig på följande:

Revisionsfråga	Bedömning
Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig styrning av verksamheten?	Vi bedömer att styrelse och VD har säkerställt en tillräcklig styrning av verksamhet. Vi bedömer dock att styrningen mot de av fullmäktige beslutade målen och uppdragen kan stärkas ytterligare genom att på ett tydligare sätt beskriva/konkretisera bolagets arbete utifrån dem i verksamhetsplanen.
Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig uppföljning av verksamheten?	Vi bedömer att styrelse och VD har säkerställt en tillräcklig uppföljning av verksamhet. Vi noterar dock att informationen i bolagsstyrningsrapporten kan utvecklas, för att säkerställa att återrapportering sker avseende samtliga av de mål och uppdrag som adresserats bolaget.
Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig styrning av ekonomin?	Vi bedömer att styrelse och VD har säkerställt en tillräcklig styrning av ekonomi.
Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig uppföljning av ekonomin?	Vi bedömer att styrelse och VD har säkerställt en tillräcklig uppföljning av ekonomi.
Har styrelse och VD säkerställt att den interna kontrollen i bolaget är tillräckligt?	Vi bedömer att styrelse och VD delvis har säkerställt en tillräcklig intern kontroll i bolaget. Bolaget har identifierat risker och upprättat en internkontrollplan som fastställts av styrelsen. Uppföljning/utvärdering sker i samband med riskvärdering inför kommande år. Det sker dock inte en strukturerad uppföljning av den, i enlighet med fullmäktiges riktlinjer eller bolagets handledning.

Datum som ovan

KPMG AB

Liz Gard

Certifierad kommunal revisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

Bilaga 1. Riktlinjer för aktiverande styrning

Umeå kommun specificerar sin styrmodell i Riktlinjer för aktiverande styrning i Umeå kommun, antaget av kommunfullmäktige 2021-03-09. Riktlinjen ska tillämpas av Umeå kommuns nämnder och helägda bolag. I delägda bolag och andra associationsformer där Umeå kommun är ägare, verkar kommunen för att riktlinjen ska tillämpas i sin helhet eller i tillämpliga delar. Vad som är tillämpliga delar ska avgöras utifrån ägarförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt.

Riktlinjerna fastslår att verksamheten i nämnder och bolag ska utgå från tilldelat grunduppdrag. Inom ramen för tilldelat grunduppdrag har nämnder/bolag möjlighet att utifrån sina specifika förutsättningar och behov fastställa hur verksamhetsstyrning och uppföljning ska utformas. Detta innebär att varje nämnd och bolagsstyrelse inom grunduppdragets ramar, lagstiftning, övriga direktiv och riktlinjer från kommunfullmäktige har mandat att besluta om mål, uppdrag och aktiviteter för sina egna verksamheter.

Uppföljning av grunduppdraget sker årligen genom att nämnd och bolag bedömer i vilken omfattning nämnden eller bolaget verkställt grunduppdraget och rapporterar sagda bedömning tillkommunstyrelsen som sammanställer inför hantering i kommunfullmäktige.

Utöver grunduppdraget har nämnder och bolag att förhålla sig till kommunfullmäktiges inriktningsmål. Inriktningsmål kan destinerats till namngivna nämnder och bolag som:

- särskilt ska prioritera arbete med just detta inriktningsmål
- bedöms ha de reella förutsättningar som krävs för att inriktningsmålet ska uppnås

Nämnder och bolag har även att förhålla sig till specifika tilläggsuppdrag som kan tilldelas av kommunfullmäktige i samband med fastställande av planeringsdirektiv och budget.